



רבי רפאל מסמרקנד

בקיץ תשט"ז התפרסמה ב"המודיע" ידיעה קטנה שבישרה על עולה חדש שהגיע לישראל מסמרקנד, אוזבקיסטן. הידיעה הציתה רגש עז של געגוע בלבו של רבי דוד זריצקי ליהודי צדיק בשם רבי רפאל מסמרקנד שהציל אותו ואת חבריו מחרפת רעב בעת שהותם מעבר להרי החושך בשלהי המלחמה לאחר ששוחררו מסיביר.

במאמר שפירסם באותם ימים תחת הכותרת "היכן הוא רבי רפאל מסמרקנד?" תאר בהתרגשות את דמותו של רבי רפאל, ואת מעשיו הכבירים בהצלת נפשות בזמנים הקשים.

את המאמר סיים בקריאה נרגשת:

"חשקה נפשי לדעת היכן הוא נמצא כעת, ר' רפאל, אולי אפשר להעלותו ארצה. את כל כספי הייתי נותן לו, את כל החיוך שנשאר לי הייתי מוסר לו...

...כי צד אפטר לשלם לאדם שנתן לנו שוב את התקוה שכה ציפינו לה?" (פורסם בספר "האש המתלקחת").

למעלה מחמש עשרה שנים אחר כך, בתחילת חורף תשל"ב, התבשר רבי דוד כי אכן רבי רפאל הצליח לצאת מברית המועצות והוא בדרכו לארץ ישראל. הניצולים ורבי דוד ביניהם התארגנו למעמד מרשים ומרגש של קבלת פנים בה הביעו הכרת הטוב למצילם הצדיק.

את המאמר לרגל המאורע הכתיר רבי דוד בכותרת "רבי רפאל מגיע לארץ", ושב וזכר בדמותו של רבי רפאל ובפעולותיו ההרואיות להצלת הגולים בעמק הבכא.

בברכה

מערכת "נר לדוד"



רבי רפאל מגיע לארץ!

ר' רפאל מגיע לארץ. מאות אנשים יאמרו לו בהערצה: "ברוך הבא, רבי רפאל חודיידטוב, סמל החסד והרחמים".

אותם המאות שהצילם מרעב של כפן, שאסף אותם גוועים ברעב בחוצות סמרקנד בעת מלחמת העולם השנייה, הכניסם לביתו וכלכל אותם בלחם ובמים עד שהחיו נפשם.

אותם האנשים נמצאים כיום פזורים ברחבי תבל, רבים מהם נמצאים בישראל, וכשהגיעה השמועה כי נזכה לקבל את פניו, צהלו פניהם. כי רבי רפאל, איש בוכרה, איש הקודש שקידש שם שמים ברבים יום־יום, לא נמנה על גומלי החסדים כפי שאנחנו מתארים לעצמנו. הוא הגיע לשיא במצוה זו. שכן במשך שנים הפקיר את חייו ואת חיי משפחתו כדי להציל חיי אחרים, אנשים שלא הכירם מעולם, שלא ידע מנין הם ומה מעשיהם, הוא סיכן למענם את חייו, הוגלה לסיביר, ישב במאסר ובלבד לראות חיוך על פניהם של הסובלים, להרגיש את אנחת השובע מנפשם של הרעבים, לראות ניצוץ כלשהו של אושר בעיני האומללים אשר איבדו את הכל, אפילו את חזותם האנושית.

וכך היה נוהג רבי רפאל שלנו בעירו סמרקנד בעת מלחמת העולם השנייה.

היה יוצא לרחובה של עיר, והעיר היתה מלאה פליטים מכל רחבי רוסיה הענקית, והעיר היתה מלאה נפוחי רעב ששכבו ליד המדרכות, בכיכרי העיר, בחורשות, מהם שגועו לאט, לאט, לאט; מהם שהתפתלו בכאבים האיומים של גסיסה מחמת רעב; מהם שהחזיקו ילדיהם הקטנים בחיקם והקטנים מצצו את האצבעות הגרמיות שנצטמקו מחמת רעב; והיה רבי רפאל מתכופף אליהם, מסתכל בקלסתר פניהם, וכיון שהכיר שהפנים של יהודי הם, היה מרים אותו ומביאו על ידי לביתו.

להוספה לרשימת התפוצה

נא שילחו את המילה "הוספה"

לתיבת המייל "נר לדוד" - nerledovid@gmail.com

זה היה בית?!

זה היה בית נתיבות יהודי, זה היה שוק, או סתם בית של קיבוץ גלויות. כל מי שרעב – בא לחצר הזו ומצא תמיד משהו לאכול, בזמנים שאנשים מכרו את נפשם עבור כיכר לחם, כשקצת מרק חם לא ניתן היה להשיג בעד שום כסף בעולם, בשעה שהנ.ק.וו.ד. עקבה אחרי כל אחד שראו אצלו מנת לחם יותר גדולה מכפי שניתנה על ידי הרשות.

לרבי רפאל לא היה שום דבר משלו, הכל היה מופקר בשביל אחרים.

עכשיו הוא מגיע לארץ ישראל, ומאות האנשים מכל קצוות הארץ, אלה שהוא עצמו הרימם במו ידיו והביאם לביתו והם נשארו בחיים, או אלה ששמעו עליו ובאו מבלי שיקראו להם לביתו, ואכלו ושתו במשך זמן מסויים, או קיבלו ממנו סכומים לא קטנים כדי להתחיל במשהו ולהרויח את לחמם – כל אלה לא שכחו את רבי רפאל ואת פעלו, כל אלה יבואו אליו ינשקו את ידיו ויבקשו להודות לו על הצלת חייהם.

*



**"עכשיו ודאי שערותיו כבר הלבינו,
והוא נראה כמו אליהו הנביא..."**
(ר' רפאל מסמרקנד – האש המתלקחת)

אנו הכרנו את רבי רפאל מצד אחר לחלוטין.

בדזשאלאל אבאד (ג'לאלאבאד – עיר גדולה באפגניסטן) התגוררנו כמה בני ישיבה. בעיר זו התגוררו גם כמה מאות משפחות יהודיות יוצאי בוכרה ששמרו על יחודם היהודי ואנו התיידדנו עמם.

הרעב נתן גם בנו את אותותיו, יותר מאשר באחרים הואיל ושמרנו על הכשרות. והנה ביום אחד מודיעים לנו כי יהודי אחד בשם רפאל חודיידטוב מסמרקנד רוצה לבוא אלינו.

בבקשה, אמרנו, אבל מה אנחנו יכולים לעשות למענו ולנו אין כלום, ואפילו כתונת לעורנו לא היה לנו, בית לא היה לנו, מיטה וכלי מיטה לא היו לנו, כל מה שנשאר לנו היא התקווה שאיפפעם ניהפך שוב לאנשים, ובעיקר – נהיה שוב בני תורה כפי שהיינו. בבקתה בה גרנו לא היה מקום לשבת, בקושי היינו מצטופפים בשכיבה זה לצד זה וכפות רגלינו נדחקו החוצה מחוסר מקום בתוך הבקתה.

אבל הוא בא.

הוא בא כשהוא מאיר כולו משמחה, מנשק אותנו בחיבה והיה מאושר כי פגש בבני תורה שעדיין שומרים על יחודם.

הוא הסתכל בעניותנו, ראה את בשרנו שנראה מבעד לכתונת המלוכלכת והקרועה, ראה את הכינים שהתהלכו בהמוניהן על בגדינו, ראה את הפצעים על גופנו שלא נתרפאו מחמת חוסר בויטמינים, ראה את הרעב מצפה לכלותנו, ובעיקר – הבחין כי אנחנו כבר הגענו כמעט עד לסף היאוש, וכי אנחנו נכונים לילך אל ההר הקרוב כדי להיטמן באדמה הסלעית - - -

מתי? בתוך חודש, אמרנו לעצמנו, בעוד שלושה-ארבעה חודשים, אמר לנו הרופא.

ואו הוא בא אלינו, הסתכל בנו, כשהוא יושב על רצפת החימר, אינו מתיירא מפני הכינים, דבר שהפליא אותנו, משום שאחרים נתייראו להיכנס לבקתה שמא ינוגעו בנגע הממאיר הזה שאחר כך קשה להיפטר ממנו, נתיישב הוא על הרצפה, הסתכל והמשיך להסתכל, ואחר כך... התחיל לנגן חרישית ניגון בוכרי או קווקזי או סתם ניגון יהודי שטרם שמענו.

אנו יושבנו המומים, לא ידענו מיהו ומה הוא רוצה מאיתנו. לא ידענו לשם מה הוא בא ולא היה לנו מאומה במה לכבדו, כי את מנת הלחם של היום כבר אכלנו לפני ארבעה ימים וזה היום השלישי שלא טעמנו טעם לחם.

אבל הניגון היה ניגון. והוא יצא מתוך לב יהודי שהיה כל כך מלא אהבה עד שנשפך גם עלינו, ואז הפסיקו הכינים לעקוץ, והרעב נתיירא והתחבא מאחורי גבינו, מסתכל בעינים צמאות על האורח העושה לאיל את פרי עמלו,

ואנחנו שמענו את הניגון יוצא מפיו בקדושה ובטהרה, ניגון שהרחיק אותנו מאותו הר שבו נקברו כל מתי הרעב, הטיפוס והדיזנטריה, ששם נקברו חברינו הטובים ביותר, אליהם התעתדנו להצטרף בתוך זמן מה, וככל שהוא המשיך לשיר את הניגון הרגשנו שאנו חוזרים שוב לחיי תורה.

אבל הוא לא הסתפק בזה.

הוא שחט כבש, דבר נדיר בימים הללו, והכין לנו "פלאוו", מאכל אוזבקי שהכיל נתחי בשר ושומן, אורז וירק קצוץ מכל הסוגים, וזה מתבשל במשך שעה ארוכה בתוך דוד מיוחד למאכל זה, אחר כך אוכלים אותו בדחילו ורחימו, כאילו היה מאכל קודש.

ואחר כך הוא דיבר אלינו.

אלה היו דברים פשוטים, לא שיחה מוסרית ולא חידושי תורה, אבל חידושי חיים היו בדבריו, חידוש שאפילו במצב של כפן, של חולי ושל פחד מוות – אפשר לשיר ניגון. נודע לנו כי הוא נוסע על פני הערים שם נמצאים קיבוצים יהודיים, ומלהיב את הנשמות לאביהם שבשמים, מקים מקוואות

בסתר, דורש לפני בני עדתו הבוכרים, מחזקם ומעודדם לכל יפלו ברוחם לשמור את מצוות ד', בעיקר מורה להם דינים של טהרת המשפחה וכשרות, עיקרי היהדות שבלעדיהם אי אפשר לשמור על שרשרת הדורות, במיוחד במצב של ברית המועצות. בכל מקום שהוא בא, קיבלו את פניו בהדרת קודש, הוא נחשב אז מעין איש קדוש, וכיון

שלעדה הבוכרית לא היו אז רבנים (בכל אופן אנו לא שמענו עליהם ולא פגשנו אף אחד מהם) הרי הוא נתקבל כמורה דרך של העדה. סיפרו לנו כי הוא בא מפעם לפעם, אף על פי שהוא יודע שהבולשת עוקבת אחריו בקפדנות, הוא בכל זאת נוסע אף שהוא יודע בוודאות שאחד מהם



המודיע. ג' טבת תשל"ב

נוסע עמדתו ויודע על כל פגישה שלו, אפילו על הפגישה שלו עמנו היום. אנו ידענו כי למחרת בודאי נקרא לבולשת ונתבקש למסור כל הפרטים על השיחה שהיתה לנו עם ר' רפאל.

אחר כך נודע לנו כי הוא מכהן בעיריו כיושב ראש של קולחוז גדול לתעשיית יינות, וכי אצלו נרשמו כעובדים מאות איש מן הפליטים, ובעיקר בני תורה, כדי לקבל את כרטיס המזון. הוא ידע כי הבולשת יודעת, כי נמצאים ברשימתו מאות יהודים שאינם עובדים כלל אלא יושבים ולומדים והוא מכלכל אותם על חשבונו.

עכשיו הוא בא, בימים
אלה הוא מגיע מוינה
עם משפחתו. יש לו
כאן בת וחתן בן ישיבה
מקמניץ, לזה הוא זכה

המודיע. ה' טבת תשל"ב

המודיע. כ"ו כסלו תשל"ב